

Spis treści

Wstęp	7
1. Pozyskiwanie informacji w kontekście procesów gospodarowania	11
Wprowadzenie do pozyskiwania informacji	11
1.1. Pojęcie, cechy i źródła informacji.....	12
1.2. Wiedza i informacja	24
1.3. Liczba i pomiar informacji a jej użyteczność dla odbiorcy.....	43
1.4. Informacja a komunikacja.....	50
1.5. Etapy realizacji funkcji informacyjnej.....	57
1.6. Informacje jako produkt rynkowy i rynki informacji.....	67
1.7. Sposoby gromadzenia i zapisu informacji.....	79
1.8. Zasady komunikowania się	87
1.9. Niesprawność informacyjna i bariery komunikowania się	92
2. Wykorzystanie informacji w procesach gospodarowania	105
Wprowadzenie do wykorzystania informacji.....	105
2.1. Sposoby porządkowania i przechowywania informacji.....	106
2.2. Informacyjne problemy procesów podejmowania decyzji.....	116
2.3. Gospodarowanie informacją	121
2.4. Asymetria informacji i jej konsekwencje	130
2.5. Wybrane przykłady wykorzystania informacji	134
2.5.1. Zastosowanie informacji i wiedzy w rozwoju myśli zarządczo-decyzyjnej.....	134
2.5.2. Systemy informacyjno-informatyczne biznesu.....	138
2.5.3. Informacje w systemach ochrony środowiska przyrodniczego na poziomie gminy.....	144
2.6. Dyfuzja informacji i inne formy jej upowszechniania (rozpraszania)	153
3. Ochrona informacji w procesach gospodarowania	159
Wprowadzenie do ochrony informacji	159
3.1. Zagrożenia dla systemów gromadzenia i przetwarzania informacji oraz komunikacji	160
3.2. Prawne i instytucjonalne formy ochrony informacji w Polsce i Unii Europejskiej	169

3.3.	Tworzenie systemów bezpieczeństwa i ochrony informacji w przedsiębiorstwie.....	186
3.4.	Szyfrowanie informacji jako forma jej ochrony.....	190
3.5.	Różne zagrożenia dla zbiorów informacji	193
3.5.1.	Charakterystyka różnych zbiorów informacji.....	195
3.5.2.	Zagrożenia dla zbiorów bibliotecznych i archiwalnych....	196
3.5.3.	Zagrożenia dla zbiorów zawartych na płytach CD i DVD oraz innych dyskach optycznych	199
3.5.4.	Zagrożenia dla zbiorów zawartych na dyskach twardejch	201
3.5.5.	Zagrożenia elektronicznych baz danych wirusami komputerowymi i innymi programami destrukcyjnymi	202
3.5.6.	Luki w systemach komputerowych.....	207
3.6.	Pojęcie i wybrane formy przestępczości komputerowej.....	209
3.7.	Hakerzy i działania hakerskie	216
3.8.	Przeciwdziałanie zagrożeniom	218
3.9.	Wywiad gospodarczy i szpiegostwo gospodarcze	222
4.	Sektor informacyjny w gospodarce opartej na wiedzy	229
	Wprowadzenie do roli sektora informacyjnego w gospodarce opartej na wiedzy.....	229
4.1.	Rola sektora informacyjnego w gospodarce w świetle teorii ekonomii	230
4.2.	Spółczesność informacyjna i gospodarka oparta na wiedzy a informacja	240
4.3.	Internet jako źródło informacji i różnych form aktywności – możliwości i zagrożenia	260
4.4.	Przestrzeń informacyjna człowieka i zagrożenia jej ekologii.....	271
	Zakończenie	280
	Literatura.....	282
	Spis rysunków	290
	Spis tabel	292

Wstęp

Informacja należy zarówno do najbardziej podstawowych, jak i najważniejszych elementów rzeczywistości materialnej i symbolicznej. Świadomość tej rzeczywistości opiera się na informacjach – tak na poziomie ludzkiej jednostki, jak i grup społecznych. Informacje uporządkowane w postaci wiedzy decydują o skuteczności i efektywności działań ludzkich, czyli o ich prakseologicznej sprawności.

We współczesnej gospodarce i społeczeństwie są trzy niezwykle istotne aspekty posługiwania się informacjami – ich pozyskiwanie, wykorzystanie oraz ochrona. Taką strukturę ma niniejsza książka. Aspekty te zaprezentowano i omówiono w kontekście powstania oraz rozwoju społeczeństwa informacyjnego i gospodarki opartej na wiedzy. Biorąc pod uwagę obszerność problematyki, a także różnorodne badania prowadzone w wielu ośrodkach na całym świecie, można powiedzieć, że prezentowana publikacja jest prolegomeną, która ma zachęcić do dalszych studiów teoretycznych i empirycznych. Jest to, w zamierzeniu autorki, wprowadzenie do zagadnień gospodarowania informacją.

Część pierwsza opracowania – Pozyskiwanie informacji w kontekście procesów gospodarowania – koncentruje się na wybranych zagadnieniach z tego zakresu. Informacja wymaga zdefiniowania, określenia cech (atrybutów) i źródeł pochodzenia (rozdział 1.1). Uporządkowane zbiory informacji to wiedza, a zatem nie można pominąć ich wzajemnych relacji (rozdział 1.2). Istotny jest również pomiar liczby informacji i związki między liczbą informacji a jej użytecznością dla odbiorców (rozdział 1.3). Jedną z najważniejszych funkcji, jakie pełnią informacje, jest ich rola w procesach komunikacji interpersonalnej i społecznej (rozdział 1.4). Komunikacja tego typu, przebiegająca w poprawny sposób, odbywa się zgodnie z określonymi zasadami (rozdział 1.8), a jednocześnie sam proces komunikowania wywołuje określone bariery (rozdział 1.9). Informacje pozyskuje się w wieloetapowym procesie informacyjnym (rozdział 1.5), a następnie bardzo często stają się one przedmiotem transakcji rynkowych (rozdział 1.6), w ten sposób nabierając charakteru produktów zbywanych i nabywanych na rynkach informacji.

Część druga – Wykorzystanie informacji w procesach gospodarowania – koncentruje się na wybranych zagadnieniach dotyczących tego najistotniejszego aspektu gospodarowania informacją. Ważne są zatem kwestie sposobów porządkowania i przechowywania informacji (rozdział 2.1), informacyjne

problemy procesów podejmowania decyzji (rozdział 2.2), a także gospodarowanie informacją (rozdział 2.3). Ten ostatni obejmuje koszty i efekty gospodarowania informacją oraz niezbędną ich waloryzację. Podczas gospodarowania pojawia się również wiele interesujących wyzwań, związanych na przykład ze zjawiskiem asymetrii informacji (rozdział 2.4). W tekście dokonano również prezentacji wybranych przykładów wykorzystania informacji (rozdział 2.5), a zwłaszcza zastosowania informacji i wiedzy w procesach zarządczo-decyzyjnych, funkcjonowania systemów informacyjno-informatycznych biznesu oraz informacji w systemach gospodarowania środowiskiem przyrodniczym na poziomie gminnym. Całość rozważań dotyczących tej problematyki zamyka zagadnienie dyfuzji informacji i innych form jej upowszechniania (rozpraszania). Przy okazji gospodarowania informacją warto pamiętać, że współczesna teoria informacji znajduje się w bardzo interesującym momencie swojego rozwoju, co wywołuje wiele – nierozwiązanych dotychczas – problemów.

Część trzecia – Ochrona informacji w procesach gospodarowania – zawiera omówienie kilku ważnych zagadnień. Należą do nich problemy zagrożeń dla zbiorów informacji (rozdział 3.1) czy bezpieczeństwa w systemach informacyjno-informatycznych (rozdział 3.3). Szybki rozwój tego typu systemów w społeczeństwie informacyjnym i gospodarce opartej na wiedzy wywołuje również potrzebę konstruowania nowych regulacji prawno-instytucjonalnych ochrony informacji (rozdział 3.2). Rozwijają się także inne formy ochrony informacji, jak szyfrowanie (rozdział 3.4), co jest związane z pojawianiem się coraz nowszych form zagrożeń (rozdział 3.5 i następne). Jedną z nich jest przestępczość komputerowa (rozdział 3.6). Szczególne wyzwania łączą się z działaniami hakerskimi (rozdział 3.7) oraz wywiadem i ze szpiegostwem gospodarczym (rozdział 3.9).

Część czwarta – Sektor informacyjny we współczesnej gospodarce – jest efektem dociekań przedstawionych w poprzednich częściach. Wskazano w niej rolę sektora informacyjnego w gospodarce z punktu widzenia dorobku teorii ekonomii (rozdział 4.1), a także znaczenie informacji w społeczeństwie informacyjnym i gospodarce opartej na wiedzy (rozdział 4.2). Wskazano również możliwości i zagrożenia, jakie niesie Internet, (rozdział 4.3) dla przestrzeni informacyjnej człowieka (rozdział 4.4).

Ponieważ praca ma charakter prolegomeny, wykorzystano w niej dorobek bogatej literatury dotyczącej pozyskiwania, wykorzystania i ochrony informacji, a także tworzenia się oraz ewolucji społeczeństwa informacyjnego czy towarzyszącej mu gospodarki opartej na wiedzy. Zdefiniowano w niej podstawowe pojęcia, zastosowane metody i procedury. Autorka prezentuje także wyniki własnych i obcych badań empirycznych. Wnioski przedstawione w niniejszej książce nie są rezultatem badań o charakterze teoretyczno-mode-

lowym i empiryczno-statystycznym prowadzonych wyłącznie na jej potrzeby – są efektem odrębnych analiz wykonanych w ramach innych studiów.

Zastosowane w pracy metody i techniki badawcze mają dość zróżnicowany charakter. W książce znaleźć można bazujące na metodyce różnych dyscyplin definicje i modele opisujące procedury działania, w tym badawczego. Zaprezentowano w niej także zestawienia wynikające z analiz systemowych poszczególnych zjawisk czy procesów i wykorzystano badania podejmowane w ramach różnych dyscyplin nauki: od ekonomii, teorii informacji, cybernetyki czy teorii systemów począwszy, przez studia lingwistyczne czy informatyczne, na badaniach socjologicznych skończywszy. Część autorskich analiz była wykonana, jak już wspomniano, jako odrębne, niezależne od książki studia, a praca zawiera wynikające z nich wnioski oraz spostrzeżenia.

Autorka dziękuje wszystkim, którzy wspierali ją podczas pracy nad opracowaniem, a zwłaszcza Pani Recenzent Profesor Barbarze Kryk – za wnikliwe i niezwykle użyteczne uwagi.

Agnieszka Becla